

ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

от капитан I ранг професор д.с.н. Янцислав Вълчев Янакиев,
Директор на Института за перспективни изследвания за отбраната на
Военна академия „Г. С. Раковски”

за дисертационния труд на Пламен Асенов Петков

на тема

„Направления за усъвършенстване на кариерното развитие на
офицерския състав в Българската армия“,

представен за придобиване на
образователната и научна степен „доктор”

в област на висшето образование „Сигурност и отбрана”,
професионално направление „Военно дело”

София, ноември 2014 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Дисертацията е посветена на един недостатъчно изследван до момента проблем, а именно установяване на благоприятните фактори и препятствията за успешно развитие на професионална кариера на офицерския състав от Сухопътните войски (СВ) на Република България.

Със своя дисертационен труд Пламен Петков прави сериозен принос, както по отношение на теоретичното осмисляне на процеса на кариерното развитие във военна професия, така и като идентифицира основните фактори, които способстват за успешното реализиране на този процес в условията на социална трансформация. Освен това той предлага конкретни препоръки за усъвършенстване на цялостния процес на управление на професионалната кариера на военнослужещите от СВ.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представената за рецензия дисертация е с обем 128 страници текст, списък на използваните съкращения, библиография, която съдържа 155 заглавия на кирилица и латиница и 10 интернет страници. Тя се състои от увод, три глави, заключение и 15 приложения.

Анализът на посочената литература и другите използвани източници на информация показва, че авторът добре познава съвременното състояние на изследвания проблем, както и възможните насоки за усъвършенстване на процеса на набирането на кадри за въоръжените сили, обучението им, тяхното кариерното развитие, оценяване, мотивиране и социалната адаптация на освободените от военна служба. Този процес се разглежда като цялостен жизнен цикъл и като основен елемент на повишаване на ефективността на Българската армия.

В увода е доказана актуалността на формулирания научен проблем, определени са обекта, предмета на изследване, работната хипотеза и частните хипотези, дефинирани са целите и задачите на изследването, посочени са ограниченията, при които ще работи авторът.

В първата глава докторантът е разгледал основни теоретични постановки за същността на понятието „кариера” и се обсъждат различни подходи, прилагани при изследване на професионалната кариера. Представено е работно определение за понятието „професионална кариера на офицера от Сухопътни войски” и на понятието „кариерно пространство“, които са в основата на теоретичния модел на обекта на изследване. Наред с това той анализира факторите, влияещи върху развитието на професионалната кариера на офицерите от СВ.

Във втора глава Пламен Петков анализира съвременното състояние и основните типове професионални кариери на офицерите от СВ. Наред с това са определени показателите за успешна кариера в армията на базата на собствено емпиричното изследване. Представена е методиката и постановката на изследването. Описан е процесът на операционализация на концептуалния модел за провеждане на изследването. Направеният критичният преглед на публикациите по темата дава възможност на автора да очертае специфичната роля на военната организация като един от каналите за вертикална социална мобилност. Анализът показва, че мястото, което днес заема военнослужещият в обществото свидетелства за статусна несъвместимост, при което обективната необходимост за висок социален статус на офицерите от въоръжените сили е в противоречие със съществуващата обществена оценка за престижа на военната служба (стр. 54). Освен това авторът дефинира и сравнява началните параметри на професионалната кариера на офицерите от СВ и определя типовете професионална кариера в армията. Накрая, Пламен Петков представя анализ на кариерните пътища за развитие на професионалната кариера, като са разгледани различни способности и са оценени по важност различни показатели за успешна кариера на офицерите.

В третата глава от дисертацията авторът представя основните направления и способности за усъвършенстване на кариерното развитие на офицерите от СВ. За целта той използва метода benchmarking с цел идентифициране на добри практики в управление на кариерното развитие

в търговска организация (Банка ДСК) и сравнение със състоянието на този процес във военната организация. На тази основа се формулират насоки за усъвършенстване на процеса на управление на професионалната кариера на военнослужещите. Накрая, на базата на изводите от теоретичния анализ и на резултати от проведеното социологическо изследване се формулират направления и способности за усъвършенстване на кариерното развитие на офицерския състав от СВ.

В заключението Пламен Петков формулира общи изводи и препоръки за усъвършенстване на процеса на управление на професионалната кариера на офицерския състав в Българската армия. Наред с това, той представя перспектива за бъдещи изследвания по проблема, като например оценка на социалния статус на военнослужещите, престижа на въоръжените сили, гарантиране на гражданските права на военнослужещите и др.

3. Оценка на получените научни и научноприложни резултати

Пламен Петков формулира много добре своята работна хипотеза и частните хипотези, като резултатите от тяхната проверка са представени коректно в текста на дисертацията.

Авторът си поставя реалистична и постижима цел, а именно „на основа на съществуващи теоретико-методологически подходи за изучаване на професионалната кариера да се изследва и анализира съвременното състояние на професионалната кариера на офицерите за усъвършенстване на кариерното развитие“ (стр. 10).

Целта е конкретизирана в три научноизследователски задачи, които са реализирани в пълен обем.

Докторантът е избрал подходяща методология, като приложил успешно количествени и качествени методи на изследване (анкетно прочуване, експертна оценка, контент-анализ на публикации по темата на изследването, вторичен анализа на данни от предходни социологически изследвания и др.)

Изводите, които авторът представя в края на всяка глава логически водят до доказване на формулираната основна хипотеза.

4. Оценка на научните и научноприложни приноси

Приносите в дисертацията са свързани с обогатяване и развитие на съществуващите знания в областта на управлението на професионалната кариера във военната организация. Изследвана е взаимовръзката между процесите на кариерно развитие, мотивация на военнослужещите, възприет обществен престиж на военна професия и на институцията Българска армия, което се разглежда като ключов ресурс за повишаване на ефективността на дейността на хората в отбраната. Доказано е, че кариерното развитие на военнослужещите трябва да се управлява, за да се поддържа боеспособна армия.

Друг съществен принос в дисертацията е свързан с подготовката и провеждането на собствено социологическо емпирично изследване. Това дава възможност на автора да направи комплексна количествена оценка на състоянието на процеса на управление на професионалната кариера във военната организация и да идентифицира сферите, в които има проблеми с цел определяне на насоки за тяхното решаване.

Внимание заслужават и научноприложните приноси в дисертацията, които са свързани с формулираните конкретни препоръки за успешна професионалната кариера на офицерите в съвременните условия. Осен това авторът е приложил собствена методика, която след известно усъвършенстване, би могла да се използва за изследване на кариерата на офицерския състав от Българската армия в бъдеще.

Приемам самооценката на приносите, направена от автора и смятам, че те са изцяло лично дело и резултат единствено от неговите научни търсения. Те дават възможност да се реши един съществен проблем на кариерното развитие на офицерите от Българската армия.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е посочил три публикации по темата на дисертацията

на български език. Една от тях е включена в сборник с доклади от научна конференция на факултет „Командно-щабен“ на Военна академия „Г. С. Раковски“ от 2013. Две от публикациите са под печат и са включени в сборници от проведени конференции на факултет „Национална сигурност и отбрана“ през 2014 г. и Международната научна конференция „ХЕМУС“ 2014 г.

Публикациите отразяват различни аспекти на научните разработки на докторанта. Те са допринесли за повишаване на осведомеността на експертната общност по отношение на необходимостта от управление на кариерата на военнослужещите от Българската армия.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията и дава пълна представа за постигнатите научни и научноприложни резултати.

7. Критични бележки и препоръки

Към представения за рецензиране дисертационен труд имам две конкретни критични бележки и препоръки.

Авторът подробно анализира различни теоретични подходи при изследване на професионалната кариера, но според мен не е отделил достатъчно внимание на класиците на военната социология като Чарлз Москос, Самюел Хънтингтън, Морис Яновиц, Джузепе Кафорио, Нина Нучиари, Дейвид Сегал и др. Съществува цяло направление на изследване на военната професия в рамките на Международната социологическа асоциация, Изследователски комитет „Въоръжени сили и разрешаване на конфликти“ и Европейската група за изследване на армиите и обществото (ERGOMAS). Добре е в бъдещите си търсения Пламен Петков да разгледа темата за кариерното развитие на офицерите в контекста на изследваното на военната професия.

В програмата за провеждане на социологическото изследване на тема „Професионалната кариера на офицерите от СВ: основни типове и фактори за реализация“ (Приложение №1, стр. 146) авторът посочва, че

„общият брой на анкетираните е 201 офицери, от 6 гнезда, както следва: в.ф. 28610 – Горна Баня, в.ф. 42600 – Мусачево, в.ф. 37750 Карлово, в.ф. 46690 Пловдив, в.ф. 32990 Пловдив и в.ф. 22450 София. Реализираният модел и обем на извадката гарантират възможност получените резултати да се екстраполират за всички офицери от Сухопътните войски с максимално допустим размер на стохастична грешка $\pm 2,5\%$ “. Според мен няма основания за такова твърдение, тъй като използваната извадка не е стохастична и не може да се твърди, че тя е представителна за Сухопътните войски като цяло. По-коректно би било да се посочи, че е реализирана типологична извадка и получените резултати важат само за изследваните лица от посочените военни формирования. Това е напълно достатъчно за целите на един дисертационен труд.

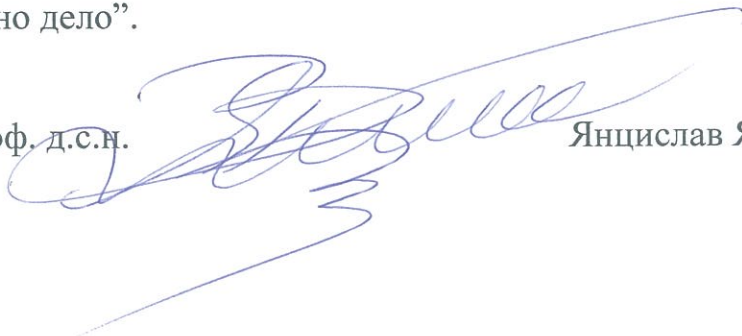
Направените критични бележки имат за цел да подобрят текста при подготовката му за публикуване и по никакъв начин не омаловажават постигнатите от докторанта научни и научно-приложни резултати.

8. Заключение

Предложеният за рецензиране дисертационен труд на Пламен Петков отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Като имам предвид посочените научни и научноприложни приноси в представения за рецензиране дисертационен труд, който оценявам положително, предлагам на уважаемото жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Пламен Асенов Петков в област на висшето образование „Сигурност и отбрана“, професионално направление „Военно дело“.

капитан I ранг проф. д.с.н.

Янцислав Янакиев

София,

15.11.2014 г.